

**11e Predikatie over Romeinen 8:1a, uitgesproken door
Ds. J.P. Paauwe op 7 november 1954 te 's-Gravenhage**

Gezongen: Psalm 24:1, 2 en 3.

Gelezen: De Wet des Heeren; Psalm 15.

Gebod:

Heere, Ge hebt niet nagelaten in en door middel van Uw Woord ons de weg aan te wijzen. Doe ons hem kennen met het hart en bewandelen in oprechtheid.

Gij hebt ons welgedaan, we zijn die we zijn. En dat dit zo is, we hebben het aan U te danken. Het zijn Uw goedertierenheden dat we niet vernield zijn geworden, dat Uw barmhartigheden geen einde hebben.

Door Uw goede voorzienigheid zijn we met elkander aan deze plaats vergaderd. Dat het vergaderen aan deze plaats ons gedurig moge herinneren aan onze schande. We zouden ons hier toch niet bevinden wanneer we U, de Springader des levenden waters, niet hadden verlaten, om onszelf bakken uit te houwen, gebroken bakken, die geen water houden. Ach, leer ons slechts opmerken, en geef dat Uw goedertierenheden ons tot bekering mogen leiden. Ze moeten dit doen, anders zullen ze tegen ons getuigen.

Treed niet in het gericht met ons. Vergeef ons het onze en wil er ons, zoveel als dit mogelijk is, genadiglijk van verlossen. Geef ons het Evangelie te prediken. In het Evangelie ligt ons behoud, wordt Uw eer gevonden en onze zaligheid. Doe het ons recht verstaan. Laat ons niet toe er omheen te gaan, maar doe ons het omhelzen. Laat ons evenmin toe er de Wet tegenover te plaatsen. Want de Wet, hoe schoon en goed en heilig ook, geeft geen leven, maar spreekt van oordeel en van verderf en van omkomen.

Gedenk onze zieken, verpleegden, rouwdragenden. Er zijn er die zeer ernstig ziek zijn. Wil ze gedenken, ook degenen die misschien naar het lichaam in een hulpeloze staat zijn. Doe hen U gerechtigheid toewijzen, en de sterkte vinden, die ook dit leed doet dragen.

Gedenk Uw Gemeente. Schenk haar nieuwe krachten voor een nieuwe bekering, behalve de dagelijkse. Ontferm U over ons volk, de regering, de koninklijke familie. Ontferm U over de volkeren. Dat het is zoals het is, dat er zoveel leed is en zoveel bloed wordt vergoten, zoveel onrecht geschiedt, en zoveel onwaarheid wordt gehoord en getoond, het is omdat wij de Wet niet verstaan en niet liefhebben en niet doen, en niet bidden: "Gun door 't geloof in Christus krachten, om die te doen uit dankbaarheid".

Amen.

We zetten graag onze overdenking voort van de eerste woorden van Romeinen 8:

“Zo is er dan nu geen verdoemenis voor degenen die in Christus Jezus zijn”.

Als er geen verdoemenis is voor degenen die in Christus Jezus zijn, dan komt het erop aan dat men zich afvraagt of men in Christus Jezus *is*. Er is geen “zijn” zonder schijn. Velen, zeer velen hebben gedacht dat ze geloofden, genade bezaten, in Christus Jezus waren door het geloof, terwijl ze dan later moesten inzien en bekennen dat zij niet in Christus Jezus waren. En hoe velen zullen er in de eeuwigheid niet tot de vreselijke ontdekking zijn gekomen dat ze zich tijdens hun leven eigenlijk toch maar iets wijsgemaakt hadden.

Men is *in Christus Jezus* door het geloof. Dit is de leer van de Heilige Schrift, en in de belijdenisschriften van de Nederlandse Hervormde Kerk kunt u hetzelfde aantreffen. Die gelooft, is verenigd met Christus, en door de Heere Jezus geplaatst in de gemeenschap Gods. Daar is hij dan veilig, voor de tijd zowel als voor de eeuwigheid. De apostel Paulus juichte: “Zo God voor ons is, wie zal tegen ons zijn?” (Rom. 8:31). En nooit werd iemand begenadigd, of hij zag en geloofde dat hem nu geen ding meer kwaad kon doen, naar het woord van de apostel: “Wij weten, dat dengenen die God liefhebben, alle dingen medewerken ten goede, namelijk dengenen die naar Zijn voornemen geroepen zijn” (Rom. 8:28). De mens dringt zich deze dingen niet op, maar hij vindt dit – nog eens, onmiddellijk na zijn begenadiging – in zijn hart. Hij bevindt dat zijn hart, wat dit betreft, overeenstemming heeft met de van de apostel Paulus aangehaalde woorden.

Nu bestaat het geloof, zoals we allen weten en zoals we ook menigmaal gezegd hebben, uit drie zaken: uit kennis, toestemming en vertrouwen. Zo is het in vroeger eeuwen gezegd. Wat zou ons verhinderen om het op dezelfde wijze te zeggen?

Kennis. Maar dit wil nu niet zeggen dat alle kennis van de christelijke religie een deel is van het geloof. Bileam was een man met grote kennis. Wanneer u in het boek Numeri over hem leest, dan zult u daar heel wat vinden, en misschien wel eens denken: maar deze man móét toch genade bezeten hebben, al was hij dan ook schrikkelijk afgezaakt? Maar hij had geen genade; hij stond erbuiten. Hij was “zonder Christus, vervreemd van het burgerschap Israëls en vreemdeling van de verbonden der belofte, geen hoop hebbende en zonder God in de wereld” (Ef. 2:12).

Judas had ook veel kennis. Maar Judas had geen genade. Het schijnt dat de discipelen hem niet genoeg in het oog gehad hebben. En hij is, voor zoveel wij weten, omgekomen, voor eeuwig omgekomen.

De farizeeën en schriftgeleerden en priesters van de dagen van de Heere Jezus

Christus waren mannen van grote geleerdheid. Ze maakten veel studie van de dingen, en ze hadden grote belangstelling, ook in de komst van de Messias, van de beloofde Messias. Maar hun kennis was toch niet geheiligd, maakte geen deel uit van het geloof. Want zij spraken het Evangelie tegen en ze zijn geëindigd met Hem Die het Evangelie gebracht had zoals nooit iemand dit gedaan had, aan een kruis, aan het hout der schande, aan het vloekhout te hechten.

De grote godgeleerden van de Middeleeuwen waren mannen met diep inzicht, en ze hebben vele en grote werken nagelaten, werken waaruit door de roomse kerk nog veel wordt gehaald, die altijd nog worden bestudeerd. Maar alweer, deze mensen verstonden toch de dingen niet. En ook in onze dagen is er nog heel wat geleerdheid, ook op theologisch gebied. Men krijgt niet de indruk dat deze geleerden de dingen begrepen hebben door de leiding van de Heilige Geest.

Het geloof bestaat in de tweede plaats uit *toestemming*. Maar hoe velen hebben de waarheden van het christendom niet toegestemd zonder te weten, zonder dat het hart bevroedde wat hun toestemming inhield. Neem maar eens de duizenden die de Heere Jezus tot in de woestijn volgden, Johannes 6. Het duurde niet lang of er kwam een murmureren onder de schare, en men begon zich terug te trekken. Met opgetogenheid was men begonnen, en met een gevoel van diepe teleurstelling was men geëindigd. Wat was de reden? Waarom heeft het deze loop gehad bij deze mensen? Toen ze naar de Heere Jezus begonnen te zoeken en Zijn prediking zo hoog stelden, hadden ze de strekking – de portee, zo zegt men met een vreemd woord – de strekking van de prediking van de Heere Jezus, van Zijn Persoon en Zijn werk, niet begrepen. En naarmate het nu dieper tot hen doordrong waar het eigenlijk om ging, begonnen ze zich te onttrekken. Eindelijk waren ze allen weg, zodat we Jezus daar vinden met weinigen om Zich heen, terwijl er dan nog één onder was, die ook nog bestemd was om zich terug te trekken.

Demas zal toch ook de dingen wel hebben toegestemd. Paulus schrijft van hem dat hij de tegenwoordige wereld weer lief gekregen had (2 Tim. 4:10). Wat had Demas in de weg gezeten? Had hij voor zijn waarneming niet in oprechtheid gezegd: “Dat is de Waarheid”? Stellig! Voor zijn waarneming was de prediking van de apostelen waar. Maar er was iets blijven zitten, en dat heeft het hem bij Demas gedaan. En dit doet het hem bij zo ontzaglijk veel mensen. Ja, men stemt toe, maar men trekt de consequenties niet. Men voelt na kortere of langere tijd dat het erop aan komt in deze wereld – waarin wat de mensen zeggen en doen zoveel kracht heeft – alleen te staan, met God te zijn en met Hem alleen, zoals de dichter van de 73e Psalm het uitsprak: “Wien heb ik nevens U in den hemel? Nevens U lust mij ook niets op de aarde!” (vs. 25). Een mens kan ertoe komen, en komt er ook dikwijls toe, om, doordat hij zich ongelukkig of niet gelukkig gevoelt, tegenspoed heeft, teleurstelling heeft in zaken of in een huwelijk of door niet te kunnen huwen, godsdienstig te worden. Dit kan dan lange tijd aanhouden, maar wanneer hij zich niet meer ongelukkig gevoelt, wanneer hij door het

een of ander getroost is geworden, wanneer op de een of andere wijze zijn gemis vervuld is geworden, zie, dan verflauwt de ijver en men trekt zich terug, gedeeltelijk of geheel.

Vertrouwen. Hoe groot is niet het aantal van hen die, wanneer het gaat over het “jenseitige”, over hetgeen aan de andere kant van het graf ligt, zeggen: “ik vertrouw, ik hoop”. Wat is de grond van dit vertrouwen? Hoe is men eraan gekomen? Heeft men het meegebracht in de wereld? En indien dit niet het geval is, wie heeft het ons geschonken? Waar het geloof is, daar is de gewilligheid. Maar, toehoorders, vraag eens aan een godsdienstig mens, aan iemand die, evenals gij, zich vanmorgen in een of andere kerk bevindt, onder de prediking dan: “Zoudt ge niet willen zalig worden?” Hoe velen zullen dan niet antwoorden: “Ach ja, wie zou dat niet willen?” En als u dan eens in staat was om in antwoord hierop te zeggen: “Wie dat niet willen zou? Geen mens; geen mens wil zalig worden!” En men zou het ook zo niet uitspreken, als men zich maar rekenschap kon en wilde geven van de vraag waarin de zaligheid bestaat. De zaligheid bestaat hierin dat God over ons alles te zeggen heeft, en dat Hij ons alles is. De zaligheid bestaat hierin dat we alles losgelaten hebben en nog dagelijks loslaten, en dat we met God tevreden zijn, ten enenmale tevreden zijn. En nu vraag ik u wat er, in het licht van deze dingen, van het antwoord “wie zou niet zalig willen worden?”, overblijft.

Waarlijk, een mens zit vol geveinsdheid en vol bedrog en vol eigenliefde. En iets anders, dat goed is, is er van een mens niet te zeggen. Hij hoort noch hier, noch in de hemel thuis. In de hemel zou hij niet willen wezen, en als hij maar lang genoeg leefde, dan zou er een ogenblik komen waarin hij ook niet meer hier zou willen zijn. Een mens hoort in de hel thuis. Hij heeft de hel gekozen, in zijn val. En hij kiest de hel, nog iedere dag en elk ogenblik. Dat is de mens. En als u zich hem anders voorstelt, of wanneer u over uzelf anders denkt, weet dan maar – en wij zeggen het u, en wij verklaren het u – dat ge u bedriegt.

Op het doen komt het aan. De Heere Jezus zei eens: “Indien gij Mij liefhebt, zo bewaart Mijn geboden” (Joh. 14:15). Ja, zo is het, op het doen komt het aan. Maar lees nu eens 1 Korinthe 13. En wanneer u dit dan rustig overwogen hebt, dan zult u toch moeten bekennen en zeggen: “Wat kan er veel zijn, zonder dat er ook maar iets van het ware gevonden wordt”. Al gaf ik mijn lichaam over om verbrand te worden, en al deelde ik al wat ik bezit uit onder de armen, en al had ik een geloof dat bergen verzette, en al sprak ik als een engel, en al wist ik alle verborgenheden, als ik dan de liefde niet had – en het geloof is door de liefde werkzaam, zodat er geloof moet zijn, verenigend en rechtvaardigend geloof – als ik dan de liefde niet had, zo zou mij dat geen nuttigheid geven (vs. 1-3).

O, ik wenste wel dat wij luisterden. Ik wenste wel, kinderen, dat gij luisterde. Want ge zijt nu nog kinderen; straks zijt ge ouder, en misschien wordt ge wel zo oud als ik nu ben, en dan is daar de eeuwigheid, kinderen. Daar moet straks, vroeg of laat,

misschien vandaag of morgen, een stap in gedaan worden. En wat dan? Dan zou het kunnen zijn dat ge veel genot hadt nagejaagd, en ook dat ge veel teleurstellingen hadt gehad, het zou kunnen zijn dat ge u een positie verworven hadt, enzovoort, maar... verzinken, verzinken!

Gezongen: Psalm 139:1 en 14.

Het geloof moet er wezen, want dit is het enige middel van behoud. “Want also lief heeft God de wereld gehad, dat Hij Zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft, opdat een iegelijk die in Hem gelooft, niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe” (Joh. 3:16). En teksten met deze inhoud vindt men in groten getale in de Heilige Schrift.

Er was iemand in de bruiloftszaal gekomen. Zóver was hij gekomen. Maar de gastheer bemerkte dat er iemand was zonder bruiloftskleed. Deze klederen waren beschikbaar gesteld. En nu komt de gastheer tot hem met de zieldoordringende, ziel-doorschuddende vraag: “Vriend, hoe zijt gij hier ingekomen, geen bruiloftskleed aan hebbende?” (Matth. 22:12). Geen bruiloftskleed, niet gedekt; zijn schande niet bedekt met de gerechtigheid van Christus, niet versierd door de Heilige Geest. En u weet wat zijn lot werd.

Waar geen geloof is, daar is geen Christus. Want de Heere Jezus is het grote Voorwerp van het geloof. En wie dit Voorwerp omhelst, Christus omhelst, omhelst in Hem, met Hem en door Hem en om Hem de drie-enige God, Vader, Zoon en Heilige Geest. Wat een zonde is het dan, Christus niet te omhelzen. Wat een kwaad doet een mens wanneer hij niet gelooft. Er zijn vele dingen die voor zonde gehouden worden, vooral de overtreding van het zevende gebod, ofschoon de wereld, de mensen, er zich aan schuldig maken, en het is ook een vreselijke zonde. Maar het ongeloof, voor wie is dat zonde geworden. En dit is toch nog een veel groter zonde dan alle zonden tezamen tegen de heilige en goede Wet Gods.

Waar geen geloof is, daar staat, daar leeft men voor eigen rekening. En hebt u wel eens bedacht wat dit betekent, wat het zeggen wil voor eigen rekening te staan? Het betekent dit dat we moeten voldoen, en in het bezit moeten zijn van een gehoorzaamheid die niet te verkrijgen is. Het betekent dit dat we niet gevallen moeten wezen, dat we een niet-gevallen mens moeten zijn. Dit is voor eigen rekening te staan, en voor eigen rekening te leven. En wanneer u nu wist dat u een tijdelijk gevaar boven het hoofd hing, zou u dan geen maatregelen nemen? Zou u elkaar niet waarschuwen – zo u hiertoe in staat was – voor dit gevaar? En wat hangt u niet boven het hoofd zolang gij voor eigen rekening leeft! En gij gaat maar door, gij gaat maar door! Gij werkt. Gij gaat naar school, kinderen. Ge komt van school af; ge gaat naar een andere school, misschien gaat ge wel naar de hogeschool of naar de middelbare school. Gij huwt. Gij tracht een positie te verkrijgen. Hebt ge kinderen, dan probeert gij die hoger te brengen dan gij zelf zijt. Ge let op uw gezondheid, tenminste, als dit niet te zeer in strijd

is met uw lusten. Gij zoekt het zichtbare en tastbare. En wat doet gij nu met God en met uw onsterfelijke ziel?

Waar geen geloof is, daar is geen liefde, geen liefde Gods, geen liefde des naasten. De hechtste banden worden los, of reeds aan deze kant van het graf, maar in ieder geval na dit leven. Los, er blijft niets meer van over! In de eeuwigheid is er niets meer van over, maar somtijds ook hier niet meer.

Waar het geloof niet is, daar is de nederigheid niet. Daar is de hoogmoed. En daar kan men afgeven op zijn naaste, en het druk over zijn naaste hebben, zonder ooit in zijn leven in oprechtheid van verre te hebben gestaan, en zich op de borst geslagen te hebben, en de ogen neergeslagen te hebben, en uitgeroepen te hebben: "O God, wees mij zondaar genadig" (Luk. 18:13). Als u uw naaste aanwijst als de boosdoener, denkt u dat hierbij God vergeten zal dat gij zo'n boosdoener zijt, zo'n slecht mens, zo'n verdorven mens, ja, dat gij slechter zijt dan degene die gij als de boosdoener aanwijst? Want dat zou u niet doen als u geen behagen had in boosdoenerij. En nu zijt u blij dat er wat is waarop u wijzen kunt. Weet dat God u voor een monster houdt.

Waar het geloof niet is, daar verstaat men de dingen niet, al meent men ook dat men ze wel verstaat. Wie verstaat ze? Dat is met korte woorden gezegd: hij die niets overgehouden heeft dan Christus alleen, die verstaat ze, niet in zijn belijdenis, maar in zijn beleving; zoals de apostel Paulus dat beschrijft: "Maar hetgeen mij gewin was, dat heb ik om Christus' wil schade geacht" (Filipp. 3:7). Eigengerechtigheid, wijsheid, kracht, hoop, geld en goed, vrouw, man en kinderen, positie in de wereld, ge moet er los van zijn als het gaat om Christus. "Wat is uw enige troost, beide in het leven en sterven?" En het antwoord kent gij.

We hebben gezegd: het geloof bestaat uit *kennis*. Maar dan moet het de kennis wezen waarover we laatstleden rustdag gesproken hebben, de kennis die ge vindt in 2 Korinthe 4, vers 6: "Want God, Die gezegd heeft, dat het licht uit de duisternis zou schijnen, is Degene Die in onze harten geschenken heeft, om te geven verlichting der kennis der heerlijkheid Gods in het aangezicht van Jezus Christus". *Toestemming*, maar dan moet het een toestemming zijn die uit deze kennis volgt. *Vertrouwen*, maar dan moet de grond van dit vertrouwen zijn het waarachtig geloof, dat bestaat uit kennis, toestemmen en vertrouwen, of wilt ge, de beloften die God gedaan heeft en doet in Christus Jezus.

Toets u! Maar bedenk hierbij dat wanneer het *uw* toetsen is, gij altijd genoeg over zult houden om te denken: ik mag toch wel hopen op dit, op grond van dit, of op grond van dat. Toetsen is evenmin als geloven en bekeren het werk van een mens, ook niet van een begenadigd mens. Toetsen is het werk Gods, en omdat de dichter van de 139e Psalm dat geloofde, dat wist – want hij was getoetst geworden, vroeger, bij zijn bekering, bij zijn begenadiging – ik zeg, omdat de dichter van de 139e Psalm dat wist, zo bad hij: "Doorgrond mij, o God, en ken mijn hart; beproef mij en ken mijn gedachten. En zie of bij mij een schadelijke weg zij; en leid mij op den eeuwigen weg" (vs. 23-24).

Wie zich bekeert door een waar geloof in Jezus Christus, moet voor zich zien de goedheid Gods, moet zien hoe God hem bewelddadigd heeft, zijn korte of zijn lange leven lang, hem gezegend heeft met gezondheid en krachten, en hoe God tot hem gekomen is met het aanbod van genade in Jezus Christus. En als hij dit ziet, wanneer hij deze dingen gelooft, dan kan hij geen ogenblik meer wachten met zich te bekeren. Dit is de betekenis van het woord van de apostel Paulus: Weet gij niet dat de goeder-tierenheden Gods u tot bekering leiden? (Rom. 2:4). Dan heeft hij berouw over zijn zonden, "berouw in stof en as". En hij bekent dat hij met het gehoor des oors gehoord heeft, maar dat hij nu God ziet (Job 42:5-6). En evenals Saulus van Tarsen begint hij te vragen: "Heere, wat wilt Gij, dat ik doen zal" (Hand. 9:6). Hij stelt zijn leven in de dienst des Heeren. En nu heeft hij zijn dagelijkse struikelingen, of zelfs zijn diepe vallen, echter, God kan hij niet, kan hij nooit meer missen. En het is in zijn hart zoals het was in dat van de dichter: "Wien heb ik nevens U in den hemel? Nevens U lust mij ook niets op de aarde!" (Ps. 73:25), en: "O God, ons Schild, zie en aanschouw het aangezicht Uws gezalfden. Want één dag in Uw voorhoven is beter dan duizend elders; ik koos liever aan den dorpel van het huis mijns Gods te wezen, dan lang te wonen in de tenten der goddeloosheid" (Ps. 84:10-11). Laat God hem afnemen – door welk middel ook – al wat hij bezit, tot zelfs zijn gezondheid en krachten, ja, tot zijn leven toe, hij zal zich niet ongelukkig gevoelen, uit welke diepte zijn klacht ook moge komen, want de ogen dergenen die gezien hebben, zullen niet terugzien, en de oren dergenen die gehoord hebben, zullen opmerken (Jes. 32:3).

Amen.

Gebod:

En dit is niet alles, Heere. Er kan nog meer van gezegd worden, er kan nog veel meer van gezegd worden. Er kan nooit genoeg van gezegd worden. Dit is zelfs de ervaring van de hemelingen. Ach, kon men aan het eind komen, dan zou ook de zaligheid aan het eind gekomen zijn, maar het is zoals de dichter heeft gezegd: "In alle volmaaktheid heb ik een einde gezien, maar Uw gebod is zeer wijd".

We hebben hier weer mogen vertoeven, één van tweeën, tot ons nadeel of tot ons voordeel, tot onze eeuwige behoudenis of tot verzwaring van ons oordeel. Laat het ons goed gedaan hebben, Heere. Laat het bij aanvang en bij voortgang een middel wezen om alle hardheid uit ons hart weg te nemen, een middel zijn om te scheppen een vlezen hart, een middel zijn om dit vlezen hart nog zachtmoediger te maken. Wat zou het groot zijn. Een mens zit en loopt toch maar alleen zichzelf in de weg. Hij is ontevreden, en nu moet het gewroken worden. Want hiér deugt zijn naaste niet en dáár deugt zijn naaste niet, dit heeft een mens gedaan en zó heeft hij gehandeld. Stak hij de hand maar in eigen boezem, en had hij maar behoefte aan de eenzaamheid, en ging hij de weg maar op van alle heiligen. Deze waren de grootste van alle zondaren.

Ach, Heere, wat zullen we zeggen? Een mens verkiest de ondergang, de weg die

daarheen leidt. Hij wenst niet dat U geëerd wordt. Hij begeert ook niet dat een ander gelukkig wordt. Ja, wat hij nu wél wil, dat weet hij zelf niet. Maar hij is niet gelukkig, hij is niet tevreden, hij is niet blij, hij kan met zijn hart niet zingen:

Zijn Naam moet eeuwig eer ontvangen;
Men loov' Hem vroeg en spâ;
De wereld hoor', en volg' mijn zangen,
Met amen, amen na.

En als er vandaag iets is dat hem vrolijk maakt, dan is er morgen of op dezelfde dag weer iets wat hem drukt. En nooit, nimmer komt uit zijn hart: "O, groot en heerlijk God, Die Uw majesteit gesteld hebt boven de hemelen, Uw wil geschiede gelijk in de hemel, alzo ook op aarde". Er komt nooit een ogenblik waarin hij zegt, met zijn hart verklaart: "Alles is goed, voorspoed en tegenspoed, rijkdom en armoede, gezondheid en ziekte, door mensen verlaten te worden en gezocht te worden. Alles is goed, want de Heere regeert!"

Amen.

Gezongen: Psalm 19:7.

Predikatie over Handelingen 1:9, uitgesproken door Ds. J.P. Pauwe op 27 mei 1954 (Hemelvaartsdag) te 's-Gravenhage

Gezongen: Psalm 66:1, 2 en 3.

Gelezen: Handelingen 1:1-14.

Gebod:

Heerlijk, algenoegzaam en aanbiddelijk Opperwezen, eeuwig, enig en drie-enig God, Vader, Zoon en Heilige Geest, doe ons, nu we hier met elkander vergaderd zijn en geschaard om Uw Woord, naderen tot U met diepe eerbied, met beschaamdheid der aangezichten en met vreugde in ons hart, omdat Gij zijt Die Ge zijt, en zegt: "Mijn raad zal bestaan, en Ik zal al Mijn welbehagen doen".

Gij hebt ons geschonken niet alleen het leven, maar vele zegeningen nog boven-dien, zodat we hier konden komen. Aan sommigen is dit voorrecht ontnomen. Gedenk dezen. Gedenk onze zieken. Gedenk hen die wegens zwakheid van het lichaam zich niet of moeilijk kunnen verplaatsen. Ook is er één onder ons weggenomen. Wil zijn zuster gedenken, en wil ons allen gedenken, want niet alleen haar, maar ook ons wordt door dit sterfgeval gezegd: denk eraan, er komt een eind, en op dit eind volgt afrekening. Ach, doe ons gedenken te sterven.

Geef ons Uw Woord. Het moet niet ingewikkeld zijn; het moet niet wezen een vleselijke wijsheid. Het moet eenvoudig zijn, een woord der Waarheid, gesproken in

betoning des Geestes en der kracht. Geef het zo uit genade, en laat dit dan dezen en genen tot zegen zijn. Een mens, wat hij ook bezitte op de aarde, is niet gezegend voordat hij gezegend is met alle geestelijke zegening in de hemel. En wat hem geschonken wordt, zal zo hij zich niet bekeert, nog tegen hem getuigen.

Onderhoud Uw Kerk. Breid haar nog uit, ook door deze geringe dienst. Hoe schamel is toch alles geworden, Heere – het schoonste kerkgebouw, maar wat wordt erin geleerd?

Ontferm U. Gedenk ons volk, de regering, de koninklijke familie, en gedenk het mensdom in zijn geheel. Zo mogelijk, bewaar ons voor de ineenstorting.

Amen.

Gezongen: Psalm 16:3 en 4.

Er zijn, mijn zeer geachte toehoorders, drie gewichtige vragen. De eerste is: zijn de dingen waar? De tweede: wat is de inhoud ervan? De derde: wat betekenen ze voor mij? Ik hoop dat wij allen met deze vragen in het hart hierheen gekomen zijn.

Ik zou graag met u willen nadenken over het negende vers van Handelingen 1. Ik zeg niet dat ik dat vers in zijn geheel zal behandelen. Het luidt:

"En als Hij dit gezegd had, werd Hij opgenomen daar zij het zagen, en een wolk nam Hem weg van hun ogen".

De Heere Jezus was hier op de Olijfberg. Dichtbij lag Jeruzalem. En nog dichterbij bevond zich Gethsémané. Dat was nu voorbij. Hij had de schande veracht en het ontzaglijke leed gedragen. Het lijden van Christus heeft zijn volheid nog niet bereikt. De apostel Paulus zegt dat de Gemeente vervult het lijden des lichaams van Christus (Kol. 1:24). En zo heeft dan de Heere Jezus gezegd: "Strijdt om in te gaan" (Luk. 13:24). En op een andere plaats vinden we: Want wij weten dat wij door vele verdrukkingen moeten ingaan in het Koninkrijk der hemelen (Hand. 14:22). Er komt een einde aan!

Hij was daar met Zijn discipelen. Als ik zoiets zeg, dan denk ik meestal aan Judas. Judas was er niet bij. Er was dus een ledige plaats. Judas had zich onttrokken aan de Waarheid, en hij was ertoe gekomen om zijn Meester te verraden. Judas was iemand die de goede keuze scheen gedaan te hebben. Terwijl de overgrote meerderheid van het volk waartoe hij behoorde, van Jezus in de grond niet wilde weten, had hij zich gevoegd tot de kring der discipelen. Toen zo velen weggingen, zich terugtrokken – zie Johannes 6 – was Judas gebleven. Wanneer de discipel Petrus Christus belijdt en zegt: "Gij zijt de Christus, de Zoon des levenden Gods" (Matth. 16:16), dan zwijgt Judas, zodat men kan veronderstellen dat hij het met deze belijdenis eens was.

Ijselijk is het om deze dingen te bedenken. Hoeveel kan een mens doen en hoever

kan hij komen, zonder dat er ook maar enigermate verandering in zijn hart ontstaat. Daarom zegt de Heere Jezus in de Spreuken: “Mijn zoon, geef Mij uw hart” (Spr. 23:26). De meest ernstige godsdienstige plechtigheden, de grootste ijver in betrekking tot de godsdienst behagen de Heere niet wanneer het hart er niet in is, wanneer het hart niet vernieuwd is door de werking van God de Heilige Geest.

“En als Hij dit gezegd had”. “Hij”. Wie is deze Hij eigenlijk? Er is misschien geen christenmens die niet meent dat hij hierop wel een antwoord kan geven. Ik ontken dat het zo is. Integendeel, ik zeg dat er maar zeer weinige mensen zijn, die in staat zijn om te zeggen Wie Hij is. Zij zijn hiertoe in staat in wier hart Hij Zich bekendgemaakt heeft met de woorden – al is het dan niet juist met déze woorden –: “Ik ben Jezus, Dien gij vervolgt. Het is u hard, de verzenen tegen de prikkels te slaan” (Hand. 9:5). Wanneer het Joodse volk de Heere gekend had, zij zouden Hem niet gekruisigd hebben, maar op Hem vertrouwd hebben in leven en in sterven.

“Als Hij dit gezegd had”. Wat heeft de Heere Jezus toch veel gezegd te midden van een wereld die Hem vervolgde, haatte, uitsloot, tenslotte aan een kruis gehecht heeft. Johannes zegt – ofschoon dit hyperbolisch was –: Als alles opgetekend ware, dan zou de wereld de geschreven boeken niet hebben kunnen bevatten (Joh. 21:25). Vóór Zijn optreden had Hij al zoveel gezegd. We vinden Hem immers, volgens het begin van het Evangelie, onder de voorgangers, de leidlieden. En dan wordt er van Hem gezegd dat Hij vragen stelde (Luk. 2:46). Voor het stellen van vragen is tenslotte evenveel wijsheid nodig als voor het beantwoorden van vragen. Maar tijdens Zijn optreden heeft Hij nog veel meer gezegd. Als Hij niet sprak, dan bad Hij, en als Hij niet bad, dan sprak Hij. Zo is Zijn leven geweest.

Eén van Zijn laatste woorden was: “Maar gij zult ontvangen de kracht des Heiligen Geestes, Die over u komen zal; en gij zult Mijn getuigen zijn, zo te Jeruzalem, als in geheel Judea en Samaria en tot aan het uiterste der aarde” (Hand. 1:8). Dat was de discipelen wel tegengevallen. Ze hadden gedacht, gewenst en gehoopt dat de strijd, nu hun Meester uit het graf verreezen was, geëindigd was. Maar Christus zegt hun in deze woorden dat dit niet zo was, dat integendeel hen een taak wachtte, en dat de eigenlijke strijd nog moest gestreden worden.

En dan volgt: “Als Hij dit gezegd had, werd Hij opgenomen”, enzovoort. “Opgenomen”. Hij had Zijn arbeid volbracht, zoals Hij dan ook aan het kruis heeft uitgeroepen: “Het is volbracht” (Joh. 19:30). Wat had Hij nu volbracht? De wil des Vaders, en hier gaat het om. Het gaat er om, voor mij en voor u, dat we de wil des Vaders doen. U weet dat Christus dat dan ook zo heeft voorgehouden: Mijn broeder, Mijn zuster? Hij is Mijn broeder, zij is Mijn zuster, die de wil Mijns Vaders doet (Matth. 12:50). Hij had dit gedaan, en al wat Hij gedaan heeft, had Hij verricht tot verheerlijking Gods en tot zaligheid van ons. Terwijl Hij dus op aarde was en werkte en bad, dacht Hij altijd aan twee zaken: aan de verheerlijking Gods en aan de zaligheid van de mensen die Hij daar zo om Zich heen zag, wier zonden en fouten en tekortkomin-

gen en dwaasheden Hij opmerkte. Hier was Hij mens voor geworden. En toen Hij nu deze taak had verricht, is Hij opgenomen in de hemel, want daar hoorde Hij. Hij hoorde niet op aarde, maar in de hemel. Waar horen wij?

Er wordt ook wel gezegd dat Hij opgevaren is. Zo zegt Hij tot Maria: “Ik vaar op tot Mijn Vader en tot uw Vader; en tot Mijn God en tot uw God” (Joh. 20:17). Ja, Hij had Zijn werk volbracht. Stipt had Hij alles uitgevoerd. En nu? Nu had Hij recht op het leven, recht op de zaligheid, recht op de hemel. En Zijn geheim, Zijn groot geheim is dat Hij dat geloofd heeft, daarvan gebruik gemaakt heeft, en wedergekeerd is tot de Vader met vrijmoedigheid. Dat is het zalig sterven. Gebruikmaken van het recht, uit dit leven gaan met vrijmoedigheid, dat is het zalig sterven. Wat dunkt u? Zou u er al toe bekwaam zijn?

“Werd Hij opgenomen daar zij het zagen”. Een zeker aantal mensen heeft de hemelvaart van Christus bijgewoond – “daar zij het zagen”. Maar nu is er een schare die niemand tellen kan, die Hem in de hemel gezien heeft. Ik weet niet of u onder deze schare gevonden wordt, maar zij zegt: “Wij zien Jezus met heerlijkheid en eer gekroond, Die een weinig minder dan de engelen geworden was, vanwege het lijden des doods, opdat Hij door de genade Gods voor allen den dood smaken zou”, Hebréeën 2, vers 9. En toen deze schare voor het eerst deze aanschouwing had, wat heeft ze toen gedaan? Zij heeft zich toen verheugd. “Psalmzingt Gode, psalmzingt! Psalmzingt onzen Koning, psalmzingt!” (Ps. 47:7). Ze gunnen het Hem zo, allen die Hem aanschouwen. Ze gunnen het Hem van ganser harte dat Hij alles te boven gekomen is.

“En een wolk nam Hem weg van hun ogen”. De discipelen hebben Hem gedurende enige ogenblikken nagestaard, en toen is er een wolk gekomen, met het gevolg dat zij Hem niet meer konden zien, lichamelijk Hem niet meer konden aanschouwen zoals ze dit nu enige jaren hadden kunnen en mogen doen. Hiermee wordt ons geleerd dat het niet is door gevoel dat we zalig worden, maar door geloof. Kunt u dit onthouden? Door geloof! Door geloof, dat is niet – zoals ik meen dat ik het wel eens heb horen uitleggen – niets meer van de Heere Jezus merken, en een droevig en dood bestaan leiden. Nee, door het geloof te leven is heel wat anders. Door het geloof leeft men, ten eerste, wanneer men vrijmoedigheid heeft – dan moet er een haat en een afkeer zijn van de zonde en van het zichzelf leven; en ten tweede, zo men de beloften voor zich heeft, de beloften die alle in Christus Jezus ja zijn, en in Hem amen (2 Kor. 1:20). En zulk een leven, het leven door het geloof, is het rechte leven, het christelijke leven en het begin van het eeuwige leven. Want toen Christus aan het kruis hing, heeft Hij niet veel gevoeld, behalve de toorn. “Mijn God, Mijn God, waarom hebt Gij Mij verlaten?” (Matth. 27:46). Maar Christus heeft toen geloofd dat God Zijn God was en zou blijven.

Gezongen: Psalm 47:3.

Er zijn, mijn zeer geachte toehoorders, daar waar in vroegere tijden de christelijke religie wortel geschoten heeft, niet vele mensen meer voor wie de dingen die wij met een enkel woord hebben aangeduid, nog betekenis hebben. Als we wisten waar op het ogenblik christelijk Europa zich bevindt, dan zouden we een droevig bewijs hiervan hebben. Men spreekt wel van de christelijke beschaving, en men zegt, schrijft, predikt dat deze beschaving moet worden gered, maar wie weet nog wat christelijk is, wat de inhoud is van onze godsdienst?

Wat betekent hetgeen we tot u hebben mogen zeggen, voor u? We hebben in het begin gezegd dat er drie vragen zijn welke van het uiterste gewicht kunnen genoemd worden: zijn de dingen waar, wat is hun inhoud, en wat betekenen ze voor mij persoonlijk?

Zijn de dingen waar? Geloofst gij dat God is gekomen op aarde, dat Hij in Zijn aangenomen menselijke natuur onze aarde gedrukt heeft, dat in Palestina Zijn voeten gestaan hebben? Geloofst gij dat? Zijt ge er zeker van dat dit zo is? Geloofst gij dat Christus gekomen is met het doel om te zijn onder de Wet, onder de Wet die wij niet houden, nooit hebben gehouden, niet van plan zijn om te houden van nature, die we integendeel haten met een volkomen haat? Geloofst gij dat Christus deze Wet heeft gedaan, zodat Hij de Enige is op Wie niets aan te merken valt, de Enige; en dat Hij de straf, het oordeel Gods, heeft gedragen, dat Hij dit gedurende Zijn ganse leven heeft gedaan, maar vooral in het laatste gedeelte daarvan, en in het bijzonder toen Hij aan het kruis hing, waar de lieve wereld, waar ik en u Hem hadden gebracht? Geloofst gij dat Hij toen door twee mensen die hiervoor uitverkoren waren geweest, in het graf is gelegd, dat Hij niet in dat graf tot stof is vergaan, maar eruit is opgekomen? Geloofst gij dat Hij aan 's Vaders rechterhand gezeten is? Geloofst gij dat alles? Of is het maar napraten, sleur, niets levendigs daarin, niets! Ware dit het geval, dan moet ik u zeggen dat gij wat u meent te bezitten, zult kwijtraken. "Van dengene, die niet heeft, van dien zal genomen worden, ook dat hij heeft" (Matth. 25:29), vroeg of laat. Geloofst gij dat Hij dat alles voor u gedaan heeft, zodat ge er maar gebruik van te maken hebt, en dat het dan goed met u is, voor eeuwig, voor eeuwig goed met u is; gelooft gij dat? Daal eens diep in uw ziel af en leg u eens deze vraag voor. Hebt gij u verenigd met de leer die u dat zegt, en spreekt uw hart zich op deze wijze uit: al waren er ook nog andere wegen om zalig te worden, ik zou er niet één willen gaan, behalve die aangewezen is in het woord: "God was in Christus de wereld met Zichzelf verzoenende, hun zonden hun niet toerekenende en heeft het woord der verzoening in ons gelegd" (2 Kor. 5:19)? Steunt uw hoop op een geloof dat verenigt, op een geloof waarvan de vrucht is heiligmaking en rechtvaardigmaking samen, onlosmakelijk aan elkander verbonden? Neem nooit aan dat er een geloof zou kunnen zijn zonder rechtvaardigmaking en heiligmaking tot vruchten te hebben. Neem dat nooit aan, want het is een leugen.

Hebt gij waarlijk lust om God te vrezen? En nog een andere vraag: strijdt gij om oprecht te wezen voor God en mensen? Is dat uw strijd, oprecht te zijn voor God en

mensen? Nooit te liegen, nooit; niet te liegen, onder welke omstandigheid ook; is dat uw voornemen? En als ge het toch doet, voelt u zich dan achtervolgd, zo achtervolgd dat ge geen rust hebt voordat ge het met schaamte en droefheid voor de Heere beleden hebt, met het gezicht op Christus?

"Handel is handel", zegt men. Juist, en als men erin zondigt, dan zondigt men. Is dat voor u volle ernst? Strijdt u om hiermee ernst te maken? Staat u naar vermeerdering van de kennis van God? Hoe is het vanbinnen bij u gesteld? Haakt u ernaar om nog eens van God wat te mogen merken, al is het ook dat u wel bekend is geworden dat ge geroepen zijt om door het geloof te leven? Haakt u ernaar om nog eens van God wat te merken? Dat is toch zo aangenaam! Is het uw innige wens om de Heere te volgen, waarin ook, te volgen in een weg van armoede, te volgen op een zwaar ziekbed, te volgen in een tijd van oorlog, te volgen onder alle omstandigheden des levens? Rust gij in het welbehagen Gods? Want alleen dan hebt gij geen begeerten meer, tenzij dan zulke waarvan gij de vervulling kunt genieten in God. Dat had de dichter van de 62e Psalm: "In God is al mijn heil, mijn eer, mijn sterke rots, mijn tegenweer" (vs. 5 ber.). Verlangt ge, kunt ge wel eens verlangen – laat me het zacht uitdrukken – kunt ge wel eens verlangen naar de dood? Hoe staat God tegenover u? Hoe staat gij tegenover Hem?

Gij allen die in gebreke moet blijven om op deze vragen te antwoorden, houd toch op met het leven dat ge leidt, want het is een schandelijk leven. Misschien zegt u: "Ja, maar er is op mij toch niets aan te merken". Ik geloof graag dat u dat meent, maar God heeft genoeg op u aan te merken, al was het alleen maar dit dat gij Hem laat kloppen aan de deur van uw hart, terwijl Hij wenst binnengelaten te worden (Openb. 3:20). Ach, mens, mens, vergist u zich toch niet. De dingen liggen anders dan wij denken dat ze liggen. We zien ze nooit recht voordat God gekomen is, tot ons en in ons. Dat was de wetenschap die de dichter van de 36e psalm ontvangen had: "In Uw licht zien wij het licht" (vs. 10). Ach, staak het zondigen, en begin met zonde te belijden, oprecht en nederig van hart. Er is uitkomst voor ieder die belijdt. Er zou voor Judas uitkomst geweest zijn, als hij maar beleden had, maar dat kon hij niet, en hij wenste dat niet. Wie belijdt en nalaat – het is het woord des Heeren – zal barmhartigheid vinden (Spr. 28:13). Is dat niet schoon, is dat niet groot, barmhartigheid te vinden? Wat betekent een wereld die van liegen en bedriegen aan elkander hangt, en waarvan de dienst op het eind toch zo bitter blijkt te zijn? Is dan zulk een wereld u meer waard dan het geloof in, het proeven en smaken van de barmhartigheid Gods? Dat zou toch jammer wezen! Dat zou toch diep te betreuren zijn!

Gij hebt de middelen, gebruik ze. Neen, u moet niet lezen wat los en vast is. U moet evenmin zomaar een kerk binnenlopen. U moet weten wat u doet. U moet goed weten wat u doet, want u zult er eenmaal rekenschap van moeten geven. Gebruik de middelen, en laat u afbreken tot de laatste steen toe. En als dat is gebeurd, dan zult u bevinden dat Christus uw Fundament geworden is. "Eer ik het wist, zette Mij Mijn

ziel op de wagens van Mijn vrijwillig volk" (Hoogl. 6:12).

En wanneer u nu de vrijmoedigheid hebt om te zeggen dat dit met u geschied is, verbreid dan de ere Gods, en zoek de gelegenheden waar te nemen om iets te zeggen van uw Koning. Maar zie hierbij uit naar en wacht op de wenken van Boven. Want anders betekent uw getuigen niet veel. Verbreed Zijn eer. Haat altoos het kwade, in welke vorm ook. En belijd, betreur het kwaad dat u gedaan hebt. Als u genade bezit, dan zult u heel wat van dat kwade afweten, want uw ganse leven wordt u ontrold. In de verdoemenis geschiedt dat bij degenen die verloren gegaan zijn. Hier heeft het plaats bij de begenadigde, ofschoon ook anderen hiervan iets weten te zeggen.

En als u dan uw leven ziet ontrold, doe dan boete, *doe dan boete*. Dat zal u geven een werkzaam leven. Als u waarlijk genade hebt, dan zult u wel eens, misschien wel dagelijks, uitroepen: "Wie ben ik?", zoals u dat bij David vindt: "Wie ben ik, en wat is mijn huis?" (2 Sam. 7:18).

Heb uw naaste lief, en zie hem niet zoals u hem meent te zien, want hij is toch anders dan u denkt. Of hij nu bekeerd of onbekeerd is, heb uw naaste lief. Hij is het schepsel van Hem Die u begenadigd heeft, en Die gij wenst te eren. Heb goede moed – laat mij met deze woorden eindigen – heb goede moed, Christus heeft de wereld overwonnen (Joh. 16:33).

Amen.

Gebod:

Mogen wij, Heere, Uw zegen verwachten op wat gesproken is? Niet om de waardigheid van hem die het woord in de opening zijner lippen had, want deze heeft geen waardigheid in zichzelf, maar omdat het Uw getuigenis is, en Gij gezegd hebt: "En Ik ben met u", en: "Mijn Woord zal niet ledig tot Mij wederkeren". Doe ons het diep overdenken. En weten we geen raad bij de gedachte hoe wij toch aan ons zondig leven, zondig bestaan, een einde zullen krijgen, laat ons dan door Uw genade in deze radeloosheid ons voor U nederwerpen. Gij mocht het wenden, niet om deze nederwerping, maar uit genade, uit vrije goedheid, uit enkel goedheid.

Wil Uw Kerk zegenen, sterken, telkens met een nieuwe gehoorzaamheid achter U doen aankomen. En laat haar dit doen met vreugde, niet schoorvoetend, niet traag, maar met blijdschap en met ijver. Doe haar staan, overvloedig zijnde in Uw werk.

En nu gaan we deze plaats weer verlaten. We hebben het allen mogen horen, laat ons het tweemaal gehoord hebben, of laat ons het nog voor de tweede maal horen.

Wil ons op al onze wegen geleiden, voor onszelf ons bewaren. Ja, leid ons niet in verzoeking, maar verlos ons van den boze. Doe ons strijden tegen het kwade, en daarin overwinnen.

Amen.

Gezongen: Psalm 72:8 en 9.

Predikatie over Spreuken 19:20, uitgesproken door Ds. J.P. Paauwe op 27 oktober 1954 te Bennekom

Gezongen: Psalm 66:1, 2 en 3.

Gelezen: Spreuken 19:1-20.

Gebod:

Doe ons door Uw genade, Heere, naderen tot U met diepe eerbied en onderwerping des harten. Hoe groot, hoe heerlijk zijt Gij, en waar zijn wij uitgevallen! Ach, doe ons U kennen en doe ons onszelf kennen. Leer ons met ons ganse hart af te zien van onszelf en al het onze, en op te zien tot U, van U onze verwachting en op U onze hoop te hebben. Het onze moet verlaten worden, want het is in onze val omhelsd en van nature gaan we daarin door. We hebben ons gebracht in een staat waarin geen goed te verwachten is. De uitkomsten zijn bij U, bij U en door U en tot U. Al wat Gij wrocht, zal dan ook juichen tot Uw eer. Enkelen hebben het mogen verstaan. Laat ons tot hen behoren. En opdat wij ons onder hen scharen zullen, gaat de prediking uit, is het Woord er.

Doe ons dan prediken wat goed is, zeggen woorden van waarheid en gezond verstand. Laat ons niet menen dat we er iets van hebben te maken. Het *is* gemaakt, het is alles gemaakt, goed. Waarlijk, dát is goed en naar Uw evenbeeld, al wat in Uw Woord gevonden wordt. En leert Gij het ons verstaan en het zeggen zoals het gevonden wordt in Uw Getuigenis. En leer ons het zo te horen. En daartoe is nodig dat we niet meer horen naar onszelf, naar Uw goede vermaning: "Neigt Uw oor en komt tot Mij, hoort, en uw ziel zal leven".

Gedenk met ons onze zieken. Er zijn er onder die zeer ernstig ziek zijn. Misschien hebben ze nog maar weinige dagen te leven. Gedenk ze, en doe hen engte vinden in zichzelf en ruimte in U.

Wil U ontfermen over land en volk, over de regering, de koninklijke familie. Wil U ontfermen over de volkeren.

Amen.

Gezongen: Psalm 105:1, 2 en 3.

We zouden, mijn zeer geachte toehoorders, gaarne gedurende enige ogenblikken met u willen nadenken over wat u vindt in het begin van het twintigste vers van Spreuken 19:

"Hoor raad".

Het is niet mijn bedoeling om deze woorden in het algemeen te nemen. Dat zou ons veel te ver voeren.

God heeft ons geschapen. Dit wordt wel algemeen aangenomen. Ik weet wel dat er meer dan één theorie is over het ontstaan van de wereld en over de schepping of wording van de mens. Maar onder die zich christenen noemen wordt toch in het algemeen wel aangenomen dat God is de Schepper van hemel en aarde, dus ook de Schepper van ons. De begunadigde weet dat het zo is, want hij stemt in, hij is verenigd met het woord van de schrijver van de brief aan de Hebreeënen: "Door het geloof verstaan wij dat de wereld door het Woord Gods is voorbereid, alzo dat de dingen die men ziet, niet geworden zijn uit dingen die gezien worden" (Hebr. 11:3).

Maar hoe heeft God de mens gemaakt? Niet zoals hij nu is. Hoe is hij dan? Het antwoord op deze vraag is met twee woorden te geven: hij is zondig en ellendig. En het woord van onze catechismus geldt ten volle: hij is onbekwaam tot enig goed en geneigd tot alle kwaad (vr. 8). Op de vraag derhalve of wij in onze toestand verandering kunnen brengen, moet een ontkennend antwoord gegeven worden. Neen, wij kunnen in onze toestand geen verandering brengen. Wie het probeert, komt tot deze ontdekking, indien hij althans blijft graven, naar het woord tot de profeet Ezechiël: Graaf dieper, en gij zult meer gruwelen vinden (Ezech. 8:13 en 15). De rijke jongeling had getracht verandering in zijn toestand te brengen, maar het was hem toch niet gelukt. Vrede had hij niet in de staat waarin hij zich bevond, en hij kwam tot de Heere Jezus met de vraag: Goede Meester, wat zal ik goeds doen, opdat ik het eeuwige leven beërve? (Mark. 10:17).

Is de mens in deze staat gelukkig? Neen, hij is in deze staat niet gelukkig. Hij mist te veel. Wat mist hij dan? Kunt u het zeggen? Hij mist God, en een goede of geruste of bevredigde consciëntie. Niet voordat een mens God deelachtig is, en een goede, geruste, bevredigde consciëntie heeft, is hij gelukkig of kan hij gelukkig zijn. We zijn nu hier, dus aan deze zijde van het graf, maar straks zal ik, zult gij, zullen we allen aan de andere zijde van het graf zijn. Wat dunkt u, kunnen we God ontmoeten? Nee, wij kunnen God niet ontmoeten. En nu kan men wel trachten om zich uit deze moeilijkheid uit te redeneren door een wereld-, een levensbeschouwing zich te vormen, of een valse uitleg te geven aan de inhoud van de Heilige Schrift, maar dat alles baat niet. En u kunt aannemen dat er tien-, dat er honderdduizenden onder ons christelijk volk zich bevinden die spreken van geloof en van ondervindingen, zonder dat ze een goede, bevredigde, reine consciëntie hebben, zonder dat ze God deelachtig zijn geworden.

God is mens geworden. Eén van de middeleeuwse godgeleerden* heeft een geleerd boek geschreven: "Cur Deus Homo?" – waarom is God mens geworden? Wij moeten het weten. Wij moeten weten dat God mens geworden is, en wij moeten ook weten waarom Hij dat geworden is. Hij is het geworden, en in de door Hem aangenomen menselijke natuur heeft Hij onder meer twee dingen gedaan. Welke? Staande in

onze plaats heeft Hij de straf op de zonde, het oordeel op de wereld gedragen, en heeft Hij door Zijn leven ons getoond wat gehoorzaam leven is, wat een leven is in gehoorzaamheid aan God.

Maar er is nog iets anders dat Hij gedaan heeft. Hij heeft ons God verklaard. Wie of wat God is, dat weet toch niemand, nietwaar? U kunt zo wel eens onder de mensen horen, als het nog eens gaat over deze dingen: "Ach kom, we bedoelen immers allen hetzelfde: we dienen één God". Welke? Dat zal men u in deze conversatie niet zeggen, want er is niemand die God kent. En niemand zou God hebben leren kennen, als Christus Hem ons niet geopenbaard had. Maar dat heeft Christus gedaan. Hij zou het niet hebben kunnen doen als Hij Zelf geen God geweest was. Maar God zijnde, heeft Hij ons God verklaard. Zie hiervoor maar de gelijkenissen die wij vinden in Lukas 15.

God biedt nu Zichzelf aan, en Hij doet dat niet buiten, maar in Zijn Zoon. Buiten Zijn Zoon kan Hij Zich niet aanbieden. Hij zou ophouden God te zijn. Daarom moeten zij die God buiten een Borg en Middelaar om zoeken te naderen, wel weten dat wat ze zoeken te naderen, niet bestaat. Slechts in hun gedachtegang heeft het een bestaan.

God biedt Zich aan in Jezus Christus. Dat is het Evangelie. Zo deze aanbidding er niet was, dan zou er ook geen Evangelie zijn, en was er geen Evangelie, dan zou er geen behoudenis wezen. Want onze behoudenis ligt in het kennen van God, niet in wat werkzaamheden die een mens meent te hebben. Onze behoudenis ligt alleen in het kennen van God. De aanbidding die God van Zichzelf doet, is een aanbidding aan allen, zodat niemand *hier* behoeft te vrezen. Niemand behoeft de valse prediking van Kaïn aan te nemen: "Mijn zonde is te groot" (Gen. 4:13). God biedt Zich aan, en Hij doet dat met al wat Christus heeft gedaan en door Zijn doen heeft verworven. Wat is dat? Dat is alles; *dat is alles!* "Alles?", zult u denken. Ja, alles! U vraagt: "Omdat het er verder niet meer op aan komt, wanneer men God bezit?" Zo bedoel ik het niet. Laat ons niet al te vroom wezen. Laat ons ons doel niet voorbij schieten. Alles! En hiermee heb ik op het oog tijdelijke, geestelijke en eeuwige zaken. Dus ook tijdelijke. Gij moet werken, en het is een voorrecht wanneer gij hiervoor de krachten hebt en de gelegenheid vindt. Maar van uw werken krijgt gij uw voedsel niet. Dat heeft Christus verworven door Zelf géén voedsel te hebben.

Tijdelijke, geestelijke en eeuwige goederen biedt God ons aan. En deze aanbidding geldt niet alleen mij of alleen u, maar u en mij. Hier behoeft niet de minste twijfel te zijn. Hier mag zelfs de minste twijfel niet wezen. God is oprecht. Wij houden Hem wel verdacht, maar Hij is oprecht. Hij legt het voor ons neer, en Hij laat het los nadat Hij het voor ons neergelegd heeft. En wie het nu aanneemt, die heeft het. En wie het niet aanneemt, die heeft het niet. God is volkomen oprecht.

En nu staat er: "*Hoor raad*", dat is: *geloof!* Geloof dat waarachtig is wat God van u zegt. Geloof dat! En God zegt dat ge zijt zondig en ellendig. Geloof dat! Geloof dat ge van uzelf niets kunt uitvoeren in betrekking tot uw behoud, ja, zelfs niet in tijdelij-

* Anselmus, aartsbisschop van Canterbury (1033-1109).

ke dingen, want voor de beweging van uw arm hebt ge de voorzienige kracht Gods nog nodig. Geloof dat wat u nu werkelijk nodig hebt, gevonden wordt in Christus. Ik zeg: wat u nu werkelijk nodig hebt. Ach, gij hebt zoveel wensen, nietwaar? Ge zoudt dit willen, en ge zoudt dat willen, en ge zoudt nog veel meer willen. Is het dát wat u werkelijk nodig hebt? Gij weet het niet, gij weet niet wat u nodig hebt. Maar dat wat u nodig hebt, dat wordt u aangeboden, en de raad is: geloof dat, *geloof dat!* Geloof dat u daarvan bezit moogt nemen. Geloof dat, en niet alleen dat gij daarvan bezit *moogt* nemen, maar *moet* nemen, omdat ge God niet kunt verheerlijken voordat gij dat doet, namelijk nemen wat U aangeboden wordt. Geloof dat wat u aangeboden wordt, Christus is, en dan de Heere Jezus Christus niet alleen, maar alle goederen die Hij met Zijn hoge prijs heeft betaald. Geloof dat u dat alles aangeboden wordt. Geloof dat ge geen ander verlot nodig hebt om de greep te doen. Geloof, en omhels dat wat u wordt aangeboden; omhels het. En als u het omhelsd hebt, kom dán tot de Vader, en vraag Hem of het nu niet goed is. En deze vraag, de vraag of het nu niet goed is, dat is de vraag – let wel – dat is de vraag van een goede consciëntie. En als een mens zo, met een goede consciëntie, tot God nadert, dan is hij verhoord en hij zal verhoord worden en hij zal altijd verhoord worden. Geloof dat God u persoonlijk zaligmaken wil en kan.

Gezongen: Psalm 36:3.

De aanbieding waarvan we gesproken hebben, geschiedt door middel van de Bijbel of de prediking. De inhoud is: Wet en Evangelie.

Wet. De Wet eist. Wat eist de Wet? Een mens die niet gevallen is. Wanneer de Wet zo'n mens niet vindt, dan veroordeelt zij hem, en hiervan kunt u veel lezen in de bekende en beroemde brief van de apostel Paulus aan de Galaten. Een brief als deze moet u bestuderen. Dan kunt u de brief aan de Romeinen er wel bij nemen. Het is aanstaande Rustdag de dag der Hervorming. In deze twee brieven kunt u vinden waarmee de hervormers, Luther en Calvijn en anderen, gekomen zijn.

Wanneer nu een mens zich aan de Wet onderwerpt – waartoe hij toch zeker geroepen is, en zó geroepen dat hij nooit iets aan het Evangelie hebben zal, voordat hij zich aan de Wet onderworpen heeft – wanneer een mens zich aan de Wet onderwerpt, wat doet hij dan? Dan erkent hij het vonnis, beide de eis en het vonnis van de Wet. En het laatste, het vonnis, omhelst hij. En hij doet dit uit liefde. Als de liefde er niet is, of een mens dan ook al dag en nacht zegt: “Ik heb geen genade, ik heb geen aanneming, ik heb niet dit, ik heb niet dat verdiend”, dat betekent alles niets, niets. Het moet geschieden uit liefde, uit liefde tot een Wet die hém veroordeelt en verwerpt.

Het *Evangelie* stelt geen eisen. Het Evangelie heeft alleen beloften. Het stelt voor, het biedt aan. En wat is de inhoud van het Evangelie? Denk hierbij aan de Schrift, en denk hierbij aan de prediking van de hervormers. De inhoud van het Evangelie is

Christus, Zijn gerechtigheid en Zijn Geest. Christus met Zijn gerechtigheid en Geest worden ons door het Evangelie aangeboden.

Als nu een mens het Evangelie gelooft, wat doet hij dan? Dan neemt hij aan wat hem aangeboden wordt. Dat is geloven. En dit aannemen bestaat uit verschillende zaken. Als een mens het Evangelie gelooft, dan keert hij zich af van zichzelf met een diepe walging, en hij keert zich af van al wat in God niet kan gehouden worden. Hij keert zich af van een wereld die in het boze ligt, van een verstand dat nalaat de ware grond van 't weldoen op te merken. Hij keert zich af van zijn vrome werkzaamheden, die hij voor die tijd had. Hij keert zich af van het zichtbare en het tastbare, en hij vestigt de aandacht op Christus en op God, op Christus en op God in Hem, en op de heerlijkheid Gods die hij in Christus aanschouwt. Terwijl hij zijn oog zo gevestigd heeft, opent hij zijn hart en God treedt binnen, ofschoon Hij al binnengetreten was. God treedt binnen, en de mens omhelst Hem. Hij omhelst Hém, en hij omhelst tegelijkertijd de gerechtigheid en de Geest van Christus. De gerechtigheid wordt hem tot een schone mantel, en de Geest wordt hem tot een kracht. En nu zegt hij, al spreekt hij ook deze woorden niet uit: “Mij is de Heilige Geest geschonken; ik heb de Heilige Geest in mijn hart”. En nu ziet hij op de Vader, en – dit heb ik U al gezegd – hij nadert de Vader met een goede consciëntie. Vraagt gij nog eens wat zulk een consciëntie is? Het is een consciëntie die besprengd is met het bloed van Christus. Vraagt gij of dat geen fantasie is? Dan antwoord ik u dat het een woord van waarheid is en van gezond verstand. En hij geeft zich aan Hem tot Wie hij zich keert; hij geeft zich aan God. En nu is deze mens vanaf dat ogenblik allerminst verlost van alle zonden, maar hij wil ervan verlost worden, en hij begeert verlost te zijn van zichzelf. En zijn wens is God te volgen, nooit meer zichzelf te volgen, nooit meer zijn naaste te volgen. Zijn wens is om over niets meer te redeneren, want wie redeneert, gelooft niet. Nu heb ik u gezegd wat iemand doet als hij het Evangelie omhelst.

En nu zult ge zonder twijfel denken: “Ja, maar ben ik daar nu toe in staat?” Nee, u is er niet toe in staat. U kunt dat niet doen, want het geloof is een gave Gods. Geeft God het geloof niet, dan heeft een mens het geloof niet. Hij heeft wel de schijn, hij heeft wel het “Zerrbild”, het vertrokken beeld, iets wat er op schijnt te lijken, maar dat is geen geloof. Als men zegt: “Ik geloof dit”, of: “Ik geloof dat”, dan vergist men zich. Men vergist zich en bedriegt zich. Het geloof, het waarachtig geloof, het geloof dat een vernieuwing betekent, een nieuwe schepping, het geloof dat echt is, is een gave van God. “Goed”, zult u zeggen, “wat moet ik dan doen?” Ik heb u toch gezegd wat u doen moet: gij moet geloven. “Ja, alles goed en wel”, denkt u, “maar tegelijkertijd beweert u dat we niet kunnen geloven”. Nee, u kunt niet geloven, en u móét geloven. Het is volstrekt buitengesloten dat u zou geloven, maar daarom is de zaak niet onmogelijk, want bij God zijn alle dingen mogelijk!

Wanneer gij de dingen verstaat, dank God. Maar dat hebt ge wel al honderd- en duizendmaal misschien gedaan. Dank God, want Hij is de Oorsprong. Hij is de

Schepper en Hij is de Herschepper. Dank Hem! Bedenk dat Hij het is Die u alleen gelukkig kan maken. Gij zijt nu gelukkig als gij waarlijk gelooft, maar uw geluk heeft Hij ook verder in Zijn hand. Vrees voor geen mens; vrees voor niemand. God heeft duizend wegen om u arm, naakt en ellendig te maken, maar Hij heeft nog veel meer wegen om u gelukkig te maken, rijk en sterk.

Man, heb uw vrouw lief, maar laat ze u in betrekking tot de vreze Gods nooit in de weg staan. Want waarlijk, gij zijt aan de duivel overgeleverd als ze dit wil doen. Vrouw, laat uw man maar werken en goed voor u zijn, maar als hij beweert dat gij doen moet wat hij – in betrekking tot consciëntiezaken – zegt, dan doet u alsof hij niet gesproken heeft, en laat u door geen dreigement opzijzetten. Want bedenk, God zegt: “Hoor raad” – “Alzo lief heeft God de wereld gehad, dat Hij Zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft, opdat een iegelijk die in Hem gelooft, niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe” (Joh. 3:16). Christus zegt: “Hoor raad” – “Komt herwaarts tot Mij, allen die vermoeid en belast zijt, en Ik zal u rust geven” (Matth. 11:28). De Heilige Geest zegt: “Hoor raad” – Hij overtuigt van zonde, gerechtigheid en oordeel. Bege-nadigde predikers zeggen: “Hoor raad”, en zij weten wat ze zeggen. Begenadigde mensen zeggen: “Hoor raad”, en ook deze weten wat ze zeggen, zodat, als u gelooft, de Drie-eenheid met de ganse Kerk aan uw kant staat.

Maar er zijn er ook die zeggen: “Hoor niet”. En wie zijn dat? Dat zijn de predikers die het zelf niet verstaan. Die willen voor geen geld van de wereld dat u gelooft, al spreken ze ook iedere zondag over het geloof en over vele andere dingen. “Geloof niet”, zeggen de onbegenadigde mensen, wanneer er offers moeten gebracht worden. “Geloof niet”, zegt de duivel, want als iemand tot het geloof komt, dan wordt het rijk van de duivel afgebroken.

Hoor nu, en sla gedurig de weg in die God wil dat u gaan zult. Daar zult u goed mee wezen. Wilt u toch een uitzondering maken? Misschien wordt het u toegelaten, maar wee u, als het u toegelaten wordt. Ge zult geen vrede hebben, en ik zeg niet dat u dan toch nog niet zult behouden worden, maar het wordt wel twijfelachtig. “Vrees God en houd Zijn geboden” (Pred. 12:13). Laat u leiden. Begin de dag niet voordat u om deze leiding hebt gevraagd. Eindig de dag niet voordat u vraagt, gevraagd hebt: “Heere, maak mij Uw wegen bekend, leer mij Uw paden” (Ps. 25:4).

Wanneer het om de Waarheid gaat, wijk geen duimbreed. Zo gij genade bezit, dan is uw roeping om hier, in dit dorp, te protesteren tegen alle prediking die er uitgaat. Dat is uw roeping. Doet u dat niet, en begeeft u zich integendeel onder zulk een prediking, dan heult u met de boze, en u breekt af in plaats van te bouwen. Al wat u duister is in mijn prediking, moet u toch vooral maar niet aannemen omdat ik het zeg. Alleen, het brenge u tot onderzoek. En wat ik al meer gezegd heb, dat herhaal ik nu: als u licht van God krijgt, en in dit licht dat wat ik u nu predik, duister is, dan verzoek ik u, zodra zich de gelegenheid mocht voordoen, het mij te zeggen. Dat moogt u doen. Want alleen omdat ik het zeg, moet u het niet aannemen. Maar gij zijt toch wel geroe-

pen om het aan te nemen, omdat het niet is een particulier persoon die u deze dingen zegt, maar een die geroepen is om het Evangelie te verkondigen. En als verkondiger van het Evangelie ben ik verantwoordelijk voor uw zielen, van welke verantwoorde-lijkheid ik nooit iets gemerkt heb in de kerk die ik door Gods genade heb mogen prijs-geven, nooit. En omdat ik me verantwoordelijk gevoel voor uw zielen, zeg ik u deze dingen, want ik weet hoe een mens en vooral een godsdienstig mens en vooral een zogenaamd bekeerd mens tegenover deze zaken staat.

Protesteer en vrees niets en niemand. Gij hebt niets te vrezen, want God is met u, en Hij gaat voor u uit met Zijn voorzienigheid, en Hij máákt het. En zo dikwijls het Hem mag behagen om u dat te laten zien, ach, laat uw vrijmoedigheid erdoor toene-men, om tot uzelf en tot uw naaste, vooral tot uw allernaaste, te zeggen: “Dit is de weg”. Vader, zeg het tot je kind: “Dit is de weg, kind”. Zeg het, moeder, tot je kind: “Dit is de weg, kind”. Zeg het wanneer u er maar gelegenheid voor vindt. En als de mensen tot wie u spreekt mochten vragen of u het dan alleen weet, dan is uw ant-woord: “Dat is niet de vraag; de vraag is of waar is wat ik zeg”.

Amen.

Gebed:

Heere, breng er ons toe om door U ons te laten leiden, door U ons te laten onder-richten. Wanneer het U behaagt om dit te doen, en Uzelf aan ons bekend te maken in Uw Wet en in het Evangeliewoord, dan weten wij, Heere, dat het alles waar is, en we zijn voldaan, zo voldaan dat we niets anders meer zoeken dan hetgeen we gevonden hebben. En Uw belofte rust op ons: “Die zoekt, die vindt; die klopt, wordt openge-daan; wie bidt, die ontvangt”. Ach, de dichter vroeg: “Leid ons in Uw Waarheid”. Wij vragen dit ook wel, maar we hebben niet nodig hetgeen waarom we vragen. We gaan intussen verder, en houden wat we zoal vinden of gevonden hebben, van anderen gehoord hebben, voor Waarheid. Maar dat is leugen en geen Waarheid, want Uw Getuigenis zegt dat Ge lust hebt in Waarheid. Maar U laat iets volgen: “Gij hebt lust tot Waarheid in het binnenste, en in het verborgene (ook het binnenste) maakt Gij wijsheid bekend”.

Laat ons niet toe er zo overheen te lopen, Heere. We maken het voor onszelf zo klaar, en als we dat dan doen of gedaan hebben, dan menen we dat het zo goed is, en we vragen een zegen, maar weten niet dat we met U spotten, en dat we onze eigen weg gaan, en dat het verschrikkelijk voor ons is en zijn zal om zo te handelen. Heere, leer ons anders te handelen, en doe ons voorzichtig wandelen, en alleen aannemen wat Gij door Uw Woord en Geest in ons hart zegt dat waarachtig is. Laat ons daarbij niet vallen in een valse mystiek, want dan zouden we nog verder van de weg af zijn gekomen. Geef ons nuchterheid, eenvoud, oprechtheid. En als wij zeggen te geloven, laat het dan zó wezen: woorden van Waarheid en gezond verstand.

Gedenk ons, geleid ons en bewaar ons op de weg, die vol gevaren is. Breng ons

waar wij zijn moeten, en wees ons allen genadig, ons en onze kinderen, ons en ons volk, ons en het koninklijke huis, ons en de regering. Ontferm U in het midden des toorns.

Amen.

Gezongen: Psalm 81:7, 8 en 9.

Gedeelte van een voorrede van David Brainerd in de uitgave van het dagboek van Thomas Shepard

Er zijn tijden waarin een verscheidenheid van gevoelens in de godsdienst onder de belijders ervan de overhand heeft; wanneer de mensen een neiging hebben de nadruk op die dingen te leggen waarmede het Woord van God weinig of niet rekent, of welke het misschien geheel verwerpt, en díé dingen te verwaarlozen en geheel voorbij te gaan waarin de ziel en het wezen van de godsdienst werkelijk bestaat.

In hoeverre dit tegenwoordig in sommige plaatsen de staat van de godsdienst is, en hoeveel gewicht door velen aan sommige dingen wordt gehecht alsof die vruchten en blijken zijn van hoge trappen van de godsdienst, terwijl zij daarin van niet het minste gewicht, doch in wezen strijdig met de ware godsdienst, een mengsel van eigenliefde, verbeelding en geestelijke hoogmoed, of misschien de werking des satans zijn, die zich verandert in een engel des lichts, ik zeg, hoeveel gewicht door velen aan die dingen wordt gehecht, zal ik niet wagen te bepalen. Doch het is zeer te vrezen dat, terwijl God een heerlijk werk van genade uitvoerde, en ongetwijfeld een oogst van zielen voor zich inzamelde,* hetwelk wij altijd met dankbaarheid behoorden te gedenken, vele anderen tegelijkertijd noodlottig bedrogen zijn door de listen des satans en hun verdorven harten.

Het is te vrezen dat de bekeringen van sommigen geen betere grondslag hebben dan het volgende. Nadat zij een poosje onder enige bekommering over hun zielen zijn geweest en misschien enige zeer grote en ongemene benauwdheid en angst hebben doorstaan, hebben zij zich plotseling verbeeld dat zij Christus in de een of andere gestalte hebben gezien, hetzij dat Hij voor hun zonden aan het kruis zijn bloed vergoot en stierf, of misschien dat Hij tegen hen glimlachte of hen vriendelijk aanzag en hun daarmee Zijn liefde te kennen gaf. Door deze of dergelijke dingen – *hoewel het blote verbeeldingen zijn, waarin niets geestelijks is* – zijn toen dadelijk al hun vrezen en benauwdheden weggenomen en zijn zij met verrukkende blijdschap vervuld

* In Amerika, onder de prediking van Salomo Stoddard (1643-1729), zijn kleinzoon Jonathan Edwards (1703-1758) en anderen.

geworden, waardoor zij zich verbeeldten dat zij Christus met hun ganse hart liefhadden, *terwijl het in de grond niet anders was dan eigenliefde*. Immers, toen zij zich verbeeldten dat Christus zo goed voor hen was geweest om hen zalig te maken, en hen, als het ware, uit de wereld te kiezen, kon het niet anders of zij moesten wel enige natuurlijke dankbaarheid voor Hem gevoelen, *hoewel zij nooit enig geestelijk gezicht ontvingen van Zijn goddelijke heerlijkheid, voortreffelijkheid en schoonheid, en bijgevolg nooit enige liefde tot Hem hadden om Zijnszelfs wil*.

Anderen, in plaats van zulk een denkbeeldig gezicht van Christus gehad te hebben, waardoor hun benauwdheid werd weggenomen en zij verblijd werden, hebben een of misschien vele schriftuurplaatsen gehad, die hun, zoals zij dat uitdrukken, met kracht vóórkamen, zoals: “Zoon, zijt welgemoed, uw zonden zijn u vergeven”, en dergelijke, welke plaatsen zij onmiddellijk op zichzelf hebben toegepast, veronderstellende dat God hun daardoor Zijn bijzondere gunst openbaarde, alsof zij bij name genoemd werden. Zij hebben er nooit over nagedacht dat zij zich begeven tot nieuwe openbaringen, daar toch in het Woord van God zo iets – namelijk dat van deze of die bepaalde persoon de zonden vergeven zijn of zullen worden – niet is geopenbaard.* Zij denken er niet aan, dat de duivel, schijnbaar zeer gepast en misschien ook met aanmerkelijke kracht, teksten kan doen vóórkomen, evenals hij het Christus deed. En zo verblijden zij zich omdat hun de een of andere schriftuurplaats onverwacht werd ingegeven of nogal krachtig vóórkam, en zij veronderstellen dat zij nu kinderen Gods zijn, evenals de anderen dat doen op hun denkbeeldige gezichten van Christus. Zo zeggen sommigen dat zij een groot licht hebben gezien, dat de ganse plaats waar zij waren vervulde, en al hun duisternis, vrezen en benauwdheden verdreef, en hun zielen bijna in verrukking bracht. Weer anderen zeggen dat zij het niet door een schriftuurplaats hebben gekregen, maar dat hun, als het ware met een stem uit de hemel, zo hartelijk werd ingefluisterd dat God hen liefhad, dat Christus de hunne was, of iets dergelijks, welke ongegronde inbeeldingen en ingevingen des duivels dezelfde uitwerking op hen hadden als de voorgemelde inbeeldingen op de anderen.

* Hetgeen Brainerd (1718-1747) hier afkeurt is dat in de tijd van de grote opwekkingen in Amerika velen op losse wijze hun vertrouwen gingen stellen op dergelijke voorgekomen teksten uit de Bijbel, zonder dat men in waarheid door de werking van de Geest zijn toevlucht nam tot een geopenbaarde Christus op grond van het aanbod van genade dat aan zondaren in het Woord wordt gedaan. In het laatste gedeelte van zijn voorrede schrijft Brainerd: “Het is te hopen dat de lezer wel in het oog zal willen houden dat, wanneer Shepard over zijn vertroosting in de godsdienst spreekt, gelijk hij telkens doet, over zijn voldoening, aangename gesteldheid, en begeerte om ontbonden en met Christus te zijn, hij altijd een gegrond verslag van de grondslag van die vertroosting geeft, en enige oefeningen van genade vermeldt waaruit zij zijn voortgekomen. Dit zal de lezer doen zien dat die geheel verschillen van de ongegronde blijdschap welke oprijst in het gemoed van arme bedrogen zielen uit een plotse linge voorkoming dat Christus de hunne is, dat God hen liefheeft, en dergelijke.”

Gelijk de bekering van dit soort mensen is, zo zijn ook hun latere bevindingen. *Het is alles gebouwd op verbeelding, krachtige indrukken en plotselinge vóórkomingen*, waardoor zij gewoonlijk zeer vast vertrouwen, als zijnde onmiddellijk van God onderricht, niet alleen dat hun staat goed is, maar ook dat zij een onfeilbare kennis en besliste zekerheid hebben van de waarheid van elke zaak die zij, onder het begrip van godsdienst, beweren, zodat alle redenering met dezulken volkomen is uitgesloten. Maar het is opmerkelijk dat de zodanigen zeer gebrekkig zijn in ware geestelijke armoede en besef van hun zeer grote goddeloosheid in zichzelf, hetgeen waarlijk begenadigde zielen gedurig doet zuchten, bezwaard zijnde. Het is ook zo met hen ten opzichte van zachtmoedigheid, liefde en bescheidenheid jegens alle mensen, tederheid van consciëntie in hun gewone zaken en handelingen in de wereld, en men zal zelden zien dat zij waarlijk bekommerd zijn over de beginselen en oogmerken hunner daden, ook zal men hen zelden bevreesd zien dat zij niet voornamelijk de ere Gods op het oog hebben, maar zichzelf leven, of dat dit gebrek in hen tenminste aanwezig is in hun gewoon gedrag, hetzij in het burgerlijke of in het godsdienstige. Worden echter hun bijzondere begrippen, die hun ijver omhelsd heeft, aangevallen, dan staan zij zo vast, dat zij om die te verdedigen, hun lichamen zouden overgeven om verbrand te worden. Wanneer zij zo uiterst gebrekkig zijn ten opzichte van die gemoedsgesteldheden die wij hebben gemeld, zijn zij tegelijkertijd gewoonlijk vol ijver, belangstelling en vurigheid in de dingen van de godsdienst en zullen zij die dikwijls met veel vuur en aandacht bespreken. Zij die niet weten of niet bedenken, niet recht opmerken en onderscheiden *waarin het wezen van de ware godsdienst bestaat, namelijk in het beeld van Christus gelijkvormig gemaakt te zijn*, niet alleen in het punt van ijver en vurigheid, maar in alle Goddelijke gemoedsgesteldheden en oefeningen, zullen hen dan ook dikwijls als de besten der mensen beschouwen.